

Tjänsteställe, handläggare

Kommunledningsförvaltningen
Thomas Norberg
Utvecklingsstrateg

Adressat: Kommunstyrelsen

Projekt 2020

- Att skapa en hållbar utveckling för Övertorneå kommun

Innehållsförteckning

1. Projektbeskrivning	1
1.1 Mål	1
1.2 Syfte	1
1.3 Målgrupp	1
1.4 Aktiviteter i projektet	1
1.5 Jämställdhetsintegrering	1
1.6 Tillgänglighet	1
1.7 Tidsperiod.....	1
1.8 Ekonomi	2
2. Bakgrund	3
2.1 Befolkningsutveckling och demografiska trender.....	3
2.2 Motiv till flyttning	4
2.2.1 Flyttkarriärer.....	4
2.2.2 Variation av flyttmotiv över avstånd.....	5
2.2.3 Flyttning en komplicerad process	5
2.3 Lokal attraktivitet	6
3. Tidigare projekt	6
3.1 Framtid i Övertorneå kommun	7
3.2 Framtid Övertorneå- Från nedgång till uppgång.....	8
3.3 Expedition Övertorneå	9
4. Slutsatser	10
5. Referenser.....	12

Inledning

Vid kommunfullmäktiges sammanträde i december 2015 initierades en diskussion över vilka åtgärder som kan vidtas för att bryta Övertorneå kommun nedåtgående befolkningsutveckling. Som ett resultat av diskussionerna genomfördes en workshop den 1 juni 2016 med temat framtidens Övertorneå. Arrangemanget samlade närmare 60 personer från företag och föreningar, förtroendevalda och tjänstemän för att gemensamt "brainstorma" kring hur vi kan nyttja Övertorneås styrkor för att attrahera besökare och invånare. Utifrån förda diskussioner, förslag till insatsbehov som framkom vid workshopen aktualiserat föreslogs att kommunen initierar projektet "Övertorneå 2020". Tanken med projekt 2020 är att det ska bli ett startskott för att strategiskt arbeta med kommunens attraktivitet. Projektet ska även bidra till att skapa grunder och förutsättningar för en mer hållbar tillväxt.

1. Projektbeskrivning

1.1 Mål

Att Övertorneå kommun ska uppfattas och som en attraktiv kommun att besöka, bo och leva i och därigenom möjliggöra ökad trivsel för medborgarna samt bidra till en ökad inflyttning.

1.2 Syfte

Att genom olika insatser i form av aktiviteter och arrangemang stärka kommunens möjligheter att växa och utvecklas efter våra särskilda förutsättningar och därigenom skapa en lokal attraktionskraft för Övertorneå kommun.

1.3 Målgrupp

Projektet riktar sig särskilt mot barn- och ungdomar, unga vuxna (19-35 år) och familjer.

1.4 Aktiviteter i projektet

Skärskilt utpekade insatsområden i projektet är genomförandet av aktiviteter som bidrar till ökad upplevd delaktighet i det lokala demokrati- och utvecklingsarbete, främjar innovation och entreprenörskap, främjar ett jämställdhetsintegrerat och tillgänglighetsanpassat lokalsamhälle samt anordnande av fler kultur- och fritidsrelaterade arrangemang i syfte att stärka de lokala attraktionskraft för Övertorneå kommun.

1.5 Jämställdhetsintegrering

Projektet ska genomföras på ett sådant sätt att kvinnor och män, flickor och pojkar på likvärdiga villkor kan medverka och ta del av resurser och innehåll.

1.6 Tillgänglighet

Alla aktiviteter som genomförs i projektet ska tillse att personer med funktionsvariation kan delta på lika villkor.

1.7 Tidsperiod

Projektet genomförs under två år med start 170101.

1.8 Ekonomi

Projektet kommer att ligga utanför kommunens ordinarie verksamhet. Ambitionsnivån är att projektets nettobudgetram utökas genom att extern finansiering söks till projektet inom områden som omfattar stödgrundande kostnader som ingår i projektet. Detta kan t ex utgöras av personal- och lokalkostnader, deltagaresättningar, m.m. Medfinansiering i projektet kan också ansökas från privata aktörer som även de är intresserade av att projektet genomförs. En ansökan om medfinansiering innebär även ett säkerställande att det finns ett regionalt stöd och intresse för projektet. Medfinansiering kommer att sökas från Länsstyrelsen i Norrbottens län, vilka kan bevilja ekonomiskt stöd till projekt som gynnar regionala tillväxt och utveckling. I Länsstyrelsens uppdrag och ansvar för den regionala tillväxtpolitiken ligger att aktivt verka för att nationella mål får genomslag i länet och samtidigt ta hänsyn till regionala förhållanden och förutsättningar. En av grundförutsättningarna för att erhålla regionalt projektstöd är att projektet skall vara något nytt, ligga utanför de ordinarie verksamhet, vara tidsbegränsat och kunna vara till gagn för ex. andra kommuner. I nedanstående tabell presenteras förslag till preliminär projektbudget. Budgeten baseras utifrån ett utgångsläge där kommunens insats totalt uppgår till 2020 tkr och externa medfinansierare bidrar med motsvarande belopp, d.v.s. totalt 4040 tkr.

Tabell 1. Preliminär projektbudget.

Nettobudget 2017	1010	Nettobudget 2018	1010
Bidrag	-1010	Bidrag	- 1010
Löner, Arvoden	700	Löner, Arvoden	700
Mobil	10	Mobil	10
Förbrukningsmaterial	60	Förbrukningsmaterial	60
Bilhyra	30	Bilhyra	30
Trycksaker	100	Trycksaker	100
Biljetter, flyg	25	Biljetter, flyg	25
Hotell och logi	25	Hotell och logi	25
Annonser	40	Annonser	40
Externa aktörer	750	Externa aktörer	750
Konsulter	100	Konsulter	100
Information/utbildning	100	Information/utbildning	100
Lokalhyror	60	Lokalhyror	60
Representation	20	Representation	20

Vid ett bifall till projektets genomförande kommer en detaljbudget att utarbetas. I vilken planerade aktiviteter redovisas mer precist.

2. Bakgrund

2.1 Befolkningsutveckling och demografiska trender

Övertorneå kommun är en kommun som har haft en negativ befolkningsutveckling sedan 1950 talet. Mellan 1960 och 2015 minskade invånarantalet i Övertorneå kommun med 48,6 %, från 9 471 invånare till 4 603. Bara mellan 2000-2010 minskade invånarantalet med 14,1 % (SCB, 2016). Befolkningsstatistiken för 2016 uppvisar en fortsatt negativ trend, där invånarantalet per 160930 uppgick till 4 537 (SCB, 2016) vilket är en minskning med 66 personer, jmf. med 2015.

Befolkningsminskningen är således ingen ny företeelse, utan har för Övertorneå likt många andra lands- och glesbygdskommuner sett sin början i efterkrigstidens avvecklingen av det småskaliga jordbruket och rörelsen mot ett tätortsbaserat industrisamhälle. Industrialismens flyttströmmar ledde fortfarande in på 1970- talet befolkningen till städerna, en trend som till viss del avtog under senare delen av 1970- talet. Under 1980- och 90- talet skedde en viss inflyttning till dagens avfolkningsbygder men år 2000 började befolkningen återigen koncentreras mot de större städerna och dess direkta omgivningar (SCB 2011 citerad i Hedman 2012).

Sveriges befolkning växer idag och det är främst i storstadsområdena som befolkningstillväxten sker. Inrikesflyttningarna ser olika ut beroende på ålder men även kön. Bland annat tenderar kvinnor att flytta från gles- och tätortsnära landsbygd i högre grad än män, flest flyttningar överlag sker i åldersgruppen 20-29 år medan åldersgrupperna 16-29 år och 65 > år flyttar till tätorter i högre grad (Glesbygdsverket, 2008 citerad i Hedman, 2012). Den förväntade befolkningstillväxten i Sverige beräknas 2040 uppgå till 1,4 miljoner personer, varav 87 % av tillväxten beräknas ske i storstadsregionerna. De övriga 13 % fördelas på regioner som har nära till en ort med minst 50 000 invånare. Större orter, framför allt storstäderna, behåller således sin dragningskraft för befolkningen framöver. År 2040 förväntas 54 % av Sveriges 11,1 miljoner invånare bo i storstadsregionerna. Befolkningstillväxten för Övertorneå kommun beräknas under motsvarande period till - 1,43 till - 0,5 (SOU 2015:101, s. 19- 22).

2.2 Motiv till flyttning

2.2.1 Flyttkarriärer

Kairos Future (2016, s. 3) beskriver att det finns 7 olika, s.k. flyttkarriärer vilka beskriver de bakomliggande motivationsfaktorer för en flytt. En flytt kan även bygga på flera olika karriärer;

- **Platskarriär**
Platsen som helhet är så attraktiv att man väljer att flytta dit. Detta är den vanligaste karriären som motiverar ca. hälften av de tillfrågade respondenterna,
- **Bostadskarriär**
Man flyttar för att få en bättre bostad. Bostadskarriären motiverar ca. 44 % av flyttarna,
- **Framtidskarriär**
Man bedömer att framtidsutsikterna är bättre på platsen man flyttar till. Framtidskarriären motiverar ca. 33 % av flyttarna,
- **Avståndskarriär**
Man flyttar på grund av minskade avstånd och restider. Avståndskarriären motiverar ca. 20 % av flyttarna,
- **Arbetskarriär**
Man flyttar på grund av att man fått ett nytt arbete eller att arbetet flyttade. Arbetskarriären motiverar ca. 18 % av flyttarna,
- **Återkomsten**
Man flyttar "hem" igen till en plats där man bott tidigare. Återkomstens motiverar ca. 15 % av flyttarna,
- **Relationskarriär**
Man flyttar på grund av partners skäl snarare än egna motiv. Relationskarriären motiverar ca. 13 % av flyttarna.

Enligt Kairos Future (2016, s. 6) tappade arbetskarriären kraft i samband med den ekonomiska krisen på 90- talet och ersattes i högre grad av framtidskarriären. Kairos Future (a.a) anger att arbete blivit mindre viktigt jämfört med familj, fritid och vänner. Även bostads- och avståndskarriären har blivit viktigare vilket till stor sannolikhet beror på att fler och fler kan tänka sig att bo på ett ställe och arbeta på ett annat, samtidigt som vissa tröttnar på att pendla och istället gör avståndskarriär. Plats-, relations-, och återkomstkarriären har ingen tydlig trendlinje utan är relativt konstanta över tid. En generell slutsats enligt Kairos Future (a.a.) är att det för kommuner har blivit mer effektivt att konkurrera med framförallt framtidsutsikter, avstånd och bostadsvärden och att platser som kan spela på dessa värden gynnas eftersom platskarriären är den karriär som konsekvent lockat flest människor till att flytta.

2.2.2 Variation av flyttmotiv över avstånd

Niedomysl & Malmberg (2010, s. 50-51) visade i en studie att arbetsskäl är det vanligaste förekommande skälet (26 %) för en flytt över 20 km, följt av sociala skäl (24 %), utbildning (17 %), bostad (16 %), boendemiljö (12 %) samt andra orsaker (5 %). Niedomysl & Malmberg (a.a.) anger vidare att flyttmotiven skiljer sig kraftigt beroende på vilken typ av flyttare man studerar. Flyttavståndet har en mycket stor inverkan, för de kortväga flyttarna (20-35 km) anger 21 % anger arbete och studier som skäl, 17 % anger boendemiljö, bostad 35 %, sociala skäl 24 % och övriga 4 %. Ser man till de långväga flyttarna (över 150 km) ändras bilden rejält enligt Niedomysl & Malmberg, där arbete och studier utgör 54 %, boendemiljö 10 %, bostad 6 %, sociala skäl 25 % och övrigt 6 %. Enligt Niedomysl & Malmberg kan det tilläggas att nästan alla långväga flyttare byter arbete, även om de inte anger det som främsta orsak till flytt. Inom olika åldergrupper av flyttare finns stora skillnader. Bland de långväga flyttningarna flyttar nästan 50 % av ungdomarna (18-25 år) för studier och nästan 20 % för arbetsskäl. I åldergruppen (26-37 år) flyttar ca. 50 % för arbete och 10 % för studier. I den äldsta åldergruppen i Niedomysl & Malmbergs studie (a.a.) flyttade 40 % av sociala skäl. Niedomysl & Malmberg fann även skillnader mellan män och kvinnor, där det är vanligare att män flyttar, p.g.a. arbete jämfört med kvinnor, som i sin tur oftare flyttar, p.g.a. sociala orsaker.

2.2.3 Flyttning en komplicerad process

Flyttning kan således beskrivas vara en relativt komplicerad process som kan involvera ett flertal faktorer. Många faktorer skall vägas mot varandra och fördelar vägas mot nackdelar. Ett beslut som för ensamstående kan vara nog så komplicerat, blir än mer komplicerat om man har en partner att ta hänsyn till. Med barn i familjen blir det än mer faktorer att ta ställning till. SCB (2005, s. 41) anger att familjebildning och separationer är händelser i människors liv som påverkar benägenheten att flytta över längre avstånd. Närvaron av familjeband är enligt SCB (a.a.) av vital betydelse för människors beslut att flytta eller stanna. Benägenheten att flytta minskar vid familjebildning och minskar sedan ytterligare efter första, andra och tredje barnet. Enligt SCB (a.a.) är unga mer rörliga än äldre och högutbildade är mer benägna att flytta än lågutbildade. Desto längre tid en person varit bosatt i den lokala arbetsmarknadens närhet, desto mindre troligt är det att denne flyttar. Personer som köpt en bostadsrätt eller ett småhus är mindre benägna att flytta än de som bor i hyresrätter. Vilket bland annat kan bero på att de som investerat i sitt boende har starkare lokal anknytning och därmed är mer benägen att stanna (SCB, a.a.).

2.3 Lokal attraktivitet

Lokal attraktivitet handlar om att på olika sätt försöka göra kommunen mer attraktiv för den egna befolkningen, men också om att skapa en plats som är tilltalande för andra. Det gäller att locka till sig dels nya invånare eller besökare men även att få de som redan bor i kommunen att trivas och skapa en känsla av framtidstro. Begreppet lokal attraktivitet kan vara svårt att precisera då det handlar om en mängd olika faktorer som sammantaget bidrar till att en kommun blir mer attraktiv för boende, att besöka eller att driva företag i. Att kommuner arbetar strategiskt och integrerar dessa frågor i det dagliga arbetet är viktigt. Attraktivitet är i hög grad något som kommuner själva kan påverka, utifrån individuella möjligheter och förutsättningar. En kommun bör rannsaka sina styrkor, svagheter, nätverk, resurser, arbetssätt och visioner. Vilket innebär att man måste identifiera och se över sin egen lokala kultur och granska vad som är bra och vad som behöver förändras, samt hur den lokala kulturen kan utvecklas för att stärka den egna platsen både för den som redan bor där, men också för att locka andra att besöka eller bosätta sig på orten. Det handlar även om att kunna hävda sig i konkurrens med andra kommuner, eftersom de allra flesta kommuner vill att befolkningen ökar, att det föds fler barn, att ungdomar stannar, etc. (SOU 2015:101, s. 215- 216).

3. Tidigare projekt

Som tidigare nämnt är frågan kring kommunala åtgärder för att försöka vända eller motverka trenden kring en minskande befolkning ingen ny företeelse. Ofta tenderar åtgärderna i kommuner gällande den demografiska utvecklingen att genomföras i projektform, vilket även har varit fallet i Övertorneå kommun. Projekten har haft olika namn och syfte och mål kan i viss mån ha varierat. Men kärnan har dock varit den samma. Att finna åtgärder som kan vända eller bromsa den rådande negativa befolkningsutvecklingen. Åtgärderna har ofta varit i form av insatser för att förbättra attityder, skapa ett bättre näringslivsklimat, etablera samverkansmodeller mellan privat och offentlig verksamhet, etc. Med facit i hand så kan det konstateras att eftersom frågan fortfarande är aktuell 30-40 år senare så har Övertorneå kommun likt många andra kommuner inte lyckats. Befolkningen fortsätter att minska, krasst så innebär det att den lokala attraktiviteten inte är tillräcklig. Sedan går det alltid att argumentera för att det Övertorneå kommun och många andra kommuner försöker förhindra eller förmildra är en global trend, urbaniseringen, där alltfler söker sig till storstadsområdena. Områden som kan erbjuda bättre möjligheter till ex. arbete, karriär och studier.

3.1 Framtid i Övertorneå kommun

Projektet "Framtid i Övertorneå kommun genomfördes 1983-1985 i samverkan med FRN- framtidsstudier (Lahti, u.å.). Syftet med projektet var skapa en sund ekonomi i Övertorneå kommunen och att ge människor, företag och organisationer en rimlig förutsättning till en meningsfull framtid i Övertorneå. Målsättning med projektet var att åstadkomma en helhetssyn på Övertorneå kommuns utveckling och att i projektform försöka ta ett totalt grepp för att förändra den stagnerande och nedåtgående utvecklingen i kommunen. I projektrapporten (Lahti, a.a.) angavs att Övertorneå kommun 1983 ur många aspekter ansågs befinna sig i en så pass bräcklig situation att ordet överlevnad ofta användes när kommunen framtidsutsikter diskuterats.

I projektet identifierades det rådande lokala samhällsklimatet i bygden som en hotbild. Lahti (u.å.) karaktäriserade det klimatet som den, s.k. "Ei se kannatte" mentaliteten eller andan. Lahti (a.a.) menade att den långvariga utflyttningsperioden som pågått i Övertorneå hade medfört att pessimism och uppgivenhet frodats i bygden. Denna mentalitet tog sig uttryck i, bl.a. en rädsla att helhjärtat satsa på nya idéer. Man vågade inte ta ytterligare besvikelser och motgångar. Vilket inbegrep såväl politikerns beslutsfattande som vanliga kommunmedborgares beslut i personliga angelägenheter. Följden av detta var enligt Lahti (a.a.) alltför många halvhjärtade satsningar vilka var dömda att misslyckas och/eller att goda idéer överhuvudtaget aldrig fick en chans att förverkligas. "Ei se kannatte" andan lade sig som ett lock på alla försök till positiva förändringar. Lahti (a.a.) angav vidare att det även fanns en nedvärdering av den egna kulturen och det egna språket, vilket hade bidragit till ett kollektivt dåligt självförtroende i bygden. Detta hade i sin tur ytterligare förstärkt "Ei se kannatte" mentaliteten och därigenom även förstärkt känslan av uppgivenhet och en acceptansen av det inte var någon idé att försöka åstadkomma något positivt.

I projektet angavs förslag till ett åtgärdsprogram för Övertorneå kommun;

- att genomföra en kraftsatsning för att utöka turismen i kommunen. Turistanläggningar profileras mot ekologi och bygdekultur samt att lämpliga aktivitetsanläggningar byggs i anslutning till turistanläggningarna,
- ett omfattande förändringsarbete igångsätts inom den kommunala politiker- och tjänstemanna organisationen. Målsättningsdiskussionerna ska anpassas till respektive nämnds verksamhetsområde. Personalen utbildas i "framtidstänkande" via interna kurser och seminarier,
- en omfattande kampanj ingångsättes som är inriktad mot tidigare utflyttade tornedalingar och med syftet att på ett eller annat sätt få dessa att medverka i utvecklingsarbetet.

3.3 Expedition Övertorneå

Under hösten 2001 drabbades Övertorneå kommun återigen av en rad varsel och uppsägningar av arbetskraft. Totalt blev 60 anställda varslade. Vilket försvårade den redan svåra arbetsmarknadssituationen i kommunen. En liten grupp förtroendevalda och tjänstemän kallade snabbt till ett möte med företrädare för Länsstyrelsen i Norrbottens län. Dialogen utmynnade i ett strategiskt projekt, Expedition Övertorneå genomfördes inom ramarna för Övertorneå kommuns och Övertorneå utveckling AB:s verksamheter. Projektet drevs i två etapper med start 2002 och avslutades 31 december 2005. Budgeten för de två första åren var totalt 4 mkr varav Övertorneå kommun och Länsstyrelsen i Norrbottens län årligen avsatte 1 mkr (Övertorneå kommun, 2006).

Syftet med projektet var att starta och stödja processer i Övertorneå kommun för att vända negativa trender till en långsiktigt hållbar och gynnsam utveckling av näringsliv och arbetsmarknad. Samt att stärka kommunens beredskap att upprätthålla en god utveckling i näringslivet och på arbetsmarknaden och att stärka kommunens attraktionskraft. Målet med projektet var att bryta den negativa trenden och skapa förbättrade förutsättningar för utveckling och tillväxt. Särskilt viktiga målgrupper för projektet var kvinnor, ungdomar och presumtiva inflyttare. För att uppnå målet utarbetades ett arbetssätt utifrån en utvecklingsprocess som baserades på deltagarnas egna behov och önskemål. Därigenom var förhoppningen att skapa en förståelse för den förändring som krävs och uppslutning bakom en ny förändringsbild, och stärka tilliten till den egna kraften samt öka framförhållningen. I ett tidigt skede föddes idén att ordna rådslag, öppna för kommunens alla medborgare. Vid rådslagen diskuteras och utarbetades visioner och framtidsbilder. För att driva på arbetet mellan rådslagen organiserades tre delprojekt under namnen "Den företagsamma kommunen", "Utbildning för framtiden" och "Det Goda Livet" (Övertorneå kommun, 2006).

Under projekttiden genomfördes en rad olika aktiviteter och arrangemang. Konkreta bestående resultat av projektet är inrättandet av Särkijärvi ekopark, strandpromenaden mellan camping och lokstallarna samt inrättande av kulturreseptatet Hanhivittikio fäbod (Övertorneå kommun, 2006). De lärdomar och erfarenheter som projektet gav var bland annat att;

- då ingen attitydundersökning genomfördes var det omöjligt att avgöra om och i vilken utsträckning Expedition Övertorneå bidragit till en mer positiv attityd till kommunens framtid och utveckling,
- det handlar om en ständig process. Kommunal beslutsfattare måste mer än hittills reagera på den förändrade omvärlden och människors förändrade preferenser,
- det är viktigt att det finns en politisk enighet och uppslutning bakom vision och övergripande mål, då de sträcker sig över flera mandatperioder.

En slutsats av det genomförda projektet var att kommunens roll för det lokala utvecklingsarbetet var mycket viktigt. Kommunen ska vara katalysator och driva det lokala utvecklingsarbetet och att det viktigt att Övertorneå kommun åtar sig den funktionen framledes både externt mot närings- och föreningslivet och internt i den kommunala organisationen.

4. Slutsatser

Att genomföra ett nytt projekt som i stora drag återupprepar de åtgärder och insatser som tidigare genomförda projekt ter sig inte meningsfullt, speciellt inte om det är varaktiga och långsiktiga förändringar som ska åstadkommas. Viktigt är dock att ta tillvara på de erfarenheter och resultat som åstadkommit i tidigare projekt. En viktig gemensam nämnare i tidigare projekt har varit att åstadkomma en attitydförändring, d.v.s. skapa en positiv anda i kommunen. Att skapa en motkraft till den av Lahti (u.å) beskrivna "Ei se kannatte" andan/mentaliteten. Detta är ofta ett begrepp som det kan raljeras omkring men underförstått innehåller en allvarsam ton. Huruvida det verkligen existerar en speciell anda i bygden är inte vetenskapligt undersökt, dock är det inte alltför orimligt, att utifrån ett postkrigs och neoindustriellt perspektiv, anta att utvecklingen i kommunen de senaste 50-60 åren bidragit till att skapa någon form av negativ kollektivistisk anda/mentalitet. Att en sådan anda/mentalitet uppkommit är således egentligen inget konstigt. Utflyttningen från kommunen påbörjades redan på 1950- talet i spåren av industrialismen. Den saktade in på 1980- talet men tog ny fart i början 1990- talet och sedan aldrig avstannat, mer än marginellt vid något enstaka år (SCB 2016). Om denna mentalitet redan etablerades under 1950- talets utflytningsvåg, så ter det sig inte underligt att varje nedläggning och varsel i kommunen ytterligare förstärkt den rådande mentaliteten. Som tidigare nämnt försvann under 1990 talet ca. 450 arbetstillfällen och i början på 2000- talet ytterligare ca. 60. Det innebär att det under en 10 års period försvann mer 500 arbetstillfällen. Det känns inte alltför vågat att gissa att det rådande samhällsklimatet och en "Ei se kannatte" mentaliteten förstärktes rätt rejält under denna period.

Med mentalitet avses enligt Nationalencyklopedin [NE] (2016) en själslig inriktning ofta med tonvikt på negativa drag. Kan denna "Ei se kannatte" mentaliteten vara kopplad till attityder? Inom socialpsykologin används termen attityd för att beskriva en varaktig inställning som har byggts upp genom erfarenheter och kommer till uttryck i att man är för eller i emot någonting. I stort sett blir det flesta föremål i livet föremål för attityder, Det kan ex. vara föremål, religion, idrott, platser, etc. En attityd förenklar hanteringen av information från den sociala omvärlden och blir en slags mall för förståelsen av likartade situationer i vardagslivet (NE, 2016). Utifrån denna definition kan ett möjligt antagande vara att "Ei se kannatte" mentaliteten kan bidra till att underhålla och främja negativa attityder om den egna bygden och kommunen. Genom egna och/eller andras erfarenheter gällande ex. arbetsmöjligheter, definition av lycka och övertygelser om framtidsmöjligheter skapas en bild av att det inte går att lyckas i en glesbygdskommun, att det inte finns någon framtid i bygden. På så sätt flätas den rådande mentaliteten och attityden i bygden samman till ett komplext kluster av självklara sanningar som överförs mellan generationer. Det är troligt att mer än en Övertorneå bo fått höra att "här finns ingenting", "Du som är ung, inte kan du bo här", "Bor du kvar i Övertorneå?", etc. Att förändra attityder är ingen enkel uppgift, det är något som måste komma från en personlig insikt. Att genomföra ex. föreläsningar, seminarier, workshops där det uttalade målet är att förändra attityder kommer troligen inte ha önskad effekt. Istället bör det handla om att genomföra konkreta insatser i form av arrangemang och aktiviteter med syftet att bidra till en positiv upplevelse för såväl medborgare som besökare. Ett sådant förhållningssätt kan långsiktigt bidra till att förändra andan/mentaliteten i Övertorneå kommun.

Att projektet valt att, bl.a. fokusera på ungdomar och unga vuxna beror på att det är två grupper som i högre grad kan antas vara påverkade av rådande samhällsnormer gällande ex. vad som är "att lyckas" och den pågående urbaniseringstrenden. Målsättningen är inte att alla ska stanna kvar utan snarare handlar det om att försöka bidra till att skapa en positiv upplevelse av kommunen och hembygden. En upplevelse som individen kan bära med genom den fortsatta livscykeln, oavsett om det handlar om att bo kvar eller flytta för att, ex. studera eller arbeta. Därigenom kanske individen i högre grad kan beakta i det här fallet Övertorneå kommun som ett realistiskt flyttalternativ i ett senare livsskede. Projektet kommer således indirekt att arbeta med att försöka påverka den rådande bilden av att lyckas i ordets bemärkelse är när man lyckats ta sig från Övertorneå kommun. När det gäller barnfamiljer som är den tredje utpekade målgruppen handlar det även om påvisa att det är bra att bo och leva i Övertorneå kommun och att det kan vara ett fullgott alternativ till andra orter och större städer.

För att åstadkomma denna varaktiga attityd förändring och skapa en lokal attraktivitet, är det viktigt att tillse att det, oaktat målgrupp, finns en upplevd reell möjlighet till att kunna påverka och vara delaktig i den lokala samhällsutvecklingen. Detta kan exempelvis ske genom att anordna olika aktiviteter och arrangemang som målgrupperna efterfrågar. Det är dock viktigt att de insatser som genomförs i projektet är väl förankrade och efterfrågade bland målgrupperna. I annat fall är risken att anordnade aktiviteter blir kontraproduktiva och istället bidrar till att förstärka rådande mentalitet. Projektet behöver således fokusera på att identifiera på vilket sätt målgrupperna kan nås, om och på vilket sätt de vill vara delaktiga?, hur de vill vara med att påverka?, vilka aktiviteter efterfrågar de? samt finna konkreta former för deltagande i utformning av. ex. aktiviteter och i den lokala samhällsutvecklingen. Utifrån det faktum att attityder kan vara svår att omforma, så gäller det att ha uthålligt och förstå att det kommer att ta tid att genomföra en förändring. Att tro att en mentalitet och attityder som genomgått 50 års transformation mellan generationer kan förändras genom ett projekt är troligen inte realistiskt. Däremot ska projektet ses som en startpunkt för en förändringsprocess där medborgarna upplever att de har möjlighet att vara delaktiga i det lokala utvecklingsarbetet och därmed även är med och bidrar till att skapa en lokal attraktivitet som utgår från medborgarna själva.

5. Referenser

Hedman, A. (2012). *Varför just här? - En studie av boendekriterier i ett landsbygdsperspektiv*. Examensarbete i landskapsplanering 30 hp. Sveriges lantbruksuniversitet. Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap, område landskapsarkitektur. Alnarp: SLU.

Kairos Future. (2016). *Varför flyttar vi? - 7 flyttkarriärer i jakten på nya möjligheter*, del 1 av 3.

Lahti, T (u.å). *Framtid i Övertorneå kommun*. Kommunerna och framtiden, FRN-Framtidsstudier.

Nationalencyklopedin, attityd. Hämtad 2016-11-11, kl. 08.50 från <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/attityd>

Nationalencyklopedin, mentalitet. Hämtad 2016-11-11, kl. 13.39 från <http://www.ne.se>

Niedomysl, T., & Malmberg, B. (2010). *Arbetsmarknadsrelaterade flyttningar i Sverige: Vinnova rapport VR 2010:05, kap. 8, Rörlighet, pendling och regionförstoring för bättre kompetensförsörjning, sysselsättning och hållbar tillväxt*. Resultatredovisning från 15 FOU projekt inom Vinnovas Dynamo program. Från <http://www.vinnova.se/upload/EPiStorePDF/vr-10-08.pdf>

SCB. (2005). *Familjens betydelse för rörligheten på arbetsmarknaden*. Demografiska rapporter 2005:3. Örebro: SCB-Tryck. Från http://www.scb.se/statistik/_publikationer/be0701_1970i00_br_be51st0503.pdf

SCB. (2016). *Befolkningsstatistik Övertorneå kommun*. Statistikdatabasen, befolkningsstatistik. Hämtad 161111 från [Statistikdatabasen - välj variabler och värden](#)

SOU 2015:101. *Demografins regionala utmaningar*. Bilaga 7 till långtidsutredningen 2015.

Övertorneå kommun. (2006). *Expedition Övertorneå*. Slutrapport 060825, dnr 177/02.